

การดูแลรักษาผิวหนังหลังจากดวงกันกระดก

✎ **กรณีที่ใช้โดนแมลง** ควรล้างด้วยน้ำสะอาดและสบู่หลาย ๆ ครั้งทันที เพื่อเจือจางสาร Pederin ที่แมลงเพิ่งปล่อย ออกมาให้ระเหิดจางผิวหนังและสัมผัสผิวหนังน้อยที่สุด ถ้าแสบ/เจ็บแผลมากให้ประคบเย็นที่แผล หลังจากนั้นทาผิวหนังด้วยยาสเตียรอยด์ (ปรึกษาเภสัชกรประจำร้านขายยาก่อนซื้อยา)

✎ **กรณีเริ่มมีรอยโรค**

- ทายาสเตียรอยด์ที่มีความแรงค่อนข้างสูงโดยททายาวันละ 1-2 ครั้ง ทั้งนี้จะเลือกใช้ยาชนิดใดขึ้นอยู่กับตำแหน่ง และลักษณะความรุนแรงของผื่นซึ่งแพทย์จะเป็นผู้พิจารณา ไม่แนะนำให้ซื้อยามาทาเอง ควรไปพบแพทย์เพื่อการวินิจฉัยที่ถูกต้อง

- ทายาฆ่าเชื้อแบคทีเรีย (ยาปฏิชีวนะ) หรือรับประทานยาฆ่าเชื้อแบคทีเรียร่วมด้วยเมื่อมีลักษณะของการติดเชื้อแบคทีเรียซ้ำซ้อน ซึ่งมักพบในกรณีที่มีน้ำเหลือง หนองไหลมาก โดยแพทย์จะเป็นผู้พิจารณาสั่งยา

- รับประทานยาแก้แพ้ แก้คัน เพื่อลดอาการคันที่เกิดขึ้น โดยรับประทานยาวันละ 1-2 ครั้ง ควรปรึกษาเภสัชกรประจำร้านขายยาก่อนซื้อยาใช้เองเสมอ

การป้องกันผิวหนังอักเสบจากแมลงกันกระดก

- หลีกเลี่ยงการจับตัวดวงฯ หรือ ปิด บีบ ตัวดวงฯ (เพราะ ดวงฯจะปล่อยสาร Pederin ออก มา) ควรใช้วิธีเป่าดวงฯ เพื่อให้หลุดไป โดยไม่ต้องสัมผัสตัวมัน

- หมั่นทำความสะอาด ที่นอน หมอน มุ้ง ปิดที่นอน หมอน ผ้าห่มก่อนล้มตัวลงนอน

- ปิดประตูห้อง หน้าต่าง ตู้เสื้อผ้า ให้มิดชิดเสมอ เพื่อป้องกันดวงกันกระดกเข้ามาภายในบ้าน

- ในช่วงฤดูฝนตอนกลางคืน หลีกเลี่ยงการอยู่ใกล้บริเวณมีแสงไฟสลัว ควรเปิดไฟในห้อง นอนเท่าที่จำเป็น เพราะดวงฯชอบเล่นแสงไฟ

- ควรเปิดไฟแรงสูงทิ้งไว้เพราะแสงไฟจะล่อแมลงเข้ามา

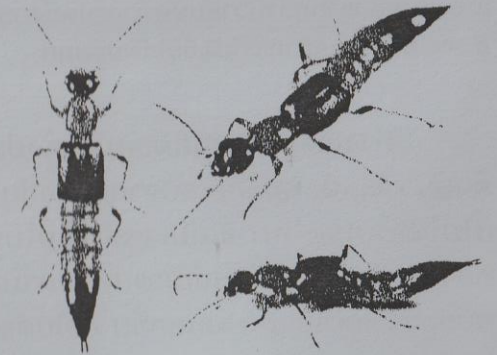
- ไม่ควรใช้หลอดไฟที่มีแรงเทียนสูงกว่า 40 วัตต์

ติดต่อสอบถามได้ที่

นางสาวกุลนิดา อำนวยรัตน์
ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
เทศบาลตำบลสะพลี
โทร. ๐๘๗-๕๖๐๓๙๐ ต่อ ๑๘

เอกสารประชาสัมพันธ์

ด้วยความปรารถนาดีจาก
กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
เทศบาลตำบลสะพลี
อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

แมลงก้นกระดกคืออะไร

แมลงก้นกระดก ตัวก้นกระดก ดั่งปีกสั้น หรือตัวงอน มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Paederus fuscipes Curtis* เป็นตัวขนาดเล็กประมาณ 7 มิลลิเมตร ส่วนหัวมีสีดำ ปีกน้ำเงินเข้ม และส่วนท้องมีสีส้มมีความสามารถในการเคลื่อนไหวได้รวดเร็ว และมักจะงอส่วนท้องสายขึ้นลงเมื่อเกาะอยู่กับพื้น จึงมักเรียกว่า "ตัวก้นกระดก" สำหรับชนิดที่พบได้ในประเทศไทย ตัวงอนชนิดนี้อาศัยบริเวณพงหญ้าที่มีความชื้นชอบออกมาเล่นไฟ จะมีมากโดยเฉพาะในฤดูฝน สามารถปล่อยสารที่เรียกว่า พิเดอริน (Pederin) ออกมา สารชนิดนี้มีความเป็นพิษทำลายเนื้อเยื่อ ผู้ที่สัมผัสลำตัวตัวงอนชนิดนี้จะมีอาการปวดแสบปวดร้อน คัน ในรายที่เป็นมาก อาจมีไข้ปวดศีรษะ หากเข้าตาอาจทำให้ตาบอดได้ แผลจะมีลักษณะเป็นทางยาว อาจจะเป็นตุ่มใส (vesicle) อาการเหล่านี้จะหายเองได้ภายใน 7-10 วัน ควรทำความสะอาดแผลและเปิดปากแผลเพื่อป้องกันการติดเชื้อ อาจใช้ยาสมานแผลพวกยาแก้แผลได้เบื้องต้นหลังจากทราบว่าเป็นพิษตัวงอนชนิดนี้ควรล้างด้วยน้ำสะอาดทันที หากอาการไม่ดีขึ้นให้พบแพทย์

ทางสมาคมแพทย์ผิวหนังแห่งประเทศไทยขอยืนยันว่าโรคผิวหนังอักเสบจากแมลงก้นกระดก ชนิดนี้ไม่ได้เป็นโรคใหม่ ซึ่งมีการค้นพบในประเทศไทยหลายสิบปีแล้ว แต่ก่อนนี้มักพบบ่อยตามชานเมืองที่มีหนองน้ำ แต่ปัจจุบันพบบ่อยขึ้น ทั้งในต่างจังหวัดและกรุงเทพฯ และในทุกฤดูกาล ส่วนต่างประเทศมีรายงานการระบาด เช่น ไต้หวัน อินเดีย อาฟริกา แต่ยังไม่เคยมีการรายงานมาถึงแก่ชีวิต

พื้นที่เกิดจากแมลงชนิดนี้ จะทำให้ผิวหนังบริเวณที่สัมผัสไหม้มักเป็นรอยแผล ๆ ตามที่มือไปสัมผัส อาจเป็นเส้น เป็นทางทำให้คิดว่าเป็นงูสวัดหรือเริ่มส่วนใหญ่มักโดนเวลากลางคืน และเริ่มมีอาการภายใน 6-12 ชั่วโมง

ผิวหนังที่สัมผัสกับตัวก้นกระดก

เกิดได้ในทุกเพศทุกวัยที่สัมผัสตัวก้นกระดก โดยเกิดจากการระคายเคืองของผิวหนังต่อสาร Pederin ซึ่งเป็นสารกลุ่ม Amide ที่มีฤทธิ์ระคายเคือง ทำลาย และทำให้เกิดการอักเสบของผิวหนังที่สัมผัส โดยสาร Pederin จะหลั่งออกจากตัวก้นกระดก ทำให้เกิดผื่นเป็นรอยไหม้ได้ และการที่ผื่นมีลักษณะเป็นเส้นแนวยาว ก็เพราะเมื่อโดนแมลง/ตัวก้นกระดกกัดหรือไต่ เราอาจใช้มือไปปิดแมลงโดยไม่รู้ตัว ทำให้แมลงปล่อยสารออกมาและสัมผัสผิวหนังตามแนวที่เปิดไต่

ผิวหนังอักเสบจากตัวก้นกระดกมีอาการอย่างไร

อาการจากผื่นผิวหนังอักเสบจากตัวก้นกระดก คือ มักพบผื่นเกิดขึ้นโดยฉับพลันหลังแมลง/ตัวก้นกระดกกัดภายใน 12-36 ชั่วโมง ดังนั้นอาจมีประวัติพบผื่นหลังตื่นนอนตอนเช้าได้ โดยมักพบผื่นแดงเหมือนรอยไหม้เป็นแนวเส้นยาว (Linear lesion) ซึ่งอาจมีตุ่มพอง (Vesicles) หรือตุ่มหนองร่วมด้วยได้จากการติดเชื้อแบคทีเรียร่วมด้วย

นอกจากนี้ อาจพบผื่นที่สมมาตรกัน (ทับกันได้พอดี) ในบริเวณรอยพับ (Kissing lesion) เช่น บริเวณแขนงข้อศอก ในตำแหน่งที่พับซ้อนกันได้พอดี เป็นต้น และผื่นยังมีอาการ คัน แสบร้อน ร่วมด้วยได้

สำหรับในกรณีที่เป็นมาก มักมีผื่นกระจายเกิดหลายตำแหน่งในบริเวณนอกร่มผ้า เช่น บริเวณใบหน้า ลำคอ แขน ขา เป็นต้น หรือบางกรณีอาจเกิดที่เปลือกตา/หนังตาได้ และอาจมีอาการทางระบบอื่นร่วมด้วย เช่น ไข้ คลื่นไส้ อาเจียน

ควรพบแพทย์เมื่อไหร่

ในกรณีที่มีอาการไม่มาก อาจเป็นแค่รอยผื่นแดง ใน 2-3 วันผื่นก็หายเองได้ แต่ถ้าเป็นมาก มีตุ่มน้ำพอง หนอง หรืออาการทางระบบอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น ไข้ คลื่นไส้ อาเจียน เป็นต้น ควรไปพบแพทย์/ไปโรงพยาบาลเพื่อการวินิจฉัยและรักษา เพราะในบางครั้ง ผื่นผิวหนังอักเสบจากแมลงตัวก้นกระดก อาจมีลักษณะคล้ายผื่นในโรคงูสวัด หรือโรคเริมได้ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการวินิจฉัยที่ถูกต้องเพราะมีการรักษาที่แตกต่างกัน

แพทย์วินิจฉัยผื่นผิวหนังอักเสบจากตัวก้นกระดกได้อย่างไร

แพทย์วินิจฉัยผื่นผิวหนังอักเสบจากตัวก้นกระดกได้จาก ประวัติที่เกิดผื่นโดยฉับพลัน ร่วมกับการตรวจร่างกาย ที่พบผื่นที่มีลักษณะค่อนข้างจำเพาะนี้ ก็มักจะสามารถวินิจฉัยผื่นผิวหนังอักเสบจากตัวก้นกระดกได้ โดยไม่ต้องมีการตรวจสืบค้นอื่นเพิ่มเติม เช่น การตรวจเลือด เป็นต้น